

Foregående Kallundborgs Amt.

XIV. Draxholms-Amt.

Draxholms-Amt, som er samlet med 3 andre Amter under een Amtmand, (see Pag. 161), er kun et lidet, men særdeles frugtbart og vel beboet Amt. Det udgjør en Halvø eller Peninsel, som er omgivet med den vilde Sø af Kattegattet og af Isefiordens Vand, undtagen paa det Sted, hvor den hænger sammen med Skippinge-Herred, eller det faste Land ved Draxholm, hvor den smalle Hals, som gjer Sammenhæng, kan være en god Fierding eller næsten en halv Miil breed; siden løber Strandbredden ud og ind i dybe Bugter og spitse Kanter eller Odder; ligesom og det yderste Kirkesogn, beliggende paa en smal Strimmel mod Nord, kaldes Odden, og har formodentligen givet det hele Herred Navn af Odsherred. Derfra udgaaer i Havet en lang og smal Revle, kaldet Gnien, som er heel farlig for Skibe, og Søefolk derfor maae vogte sig vel for, ei at komme nær, da den

ofte skylles af Vandet. Denne Peninsel er 3 Mile baade i Længden og Breden. Hartkornet i Draxholms-Amt er 4582 Tender kontribuerende, foruden Skov- og Mølleskyld. Dette Amt bestaaer ikkun af eet Herred, som er

Ods - Herred.

Ods-Herred indbefatter 14 Kirkesogne, hvilke ere følgende: 1) Nyekiøbings-Sogn. 2) Holmstrup-Sogn, har 140 Tønder. 3) Vallekilde-Sogn, har 374 Tdr. 4) Faareveile-Sogn, har 457 Tdr. 5) Seierø-Sogn, har 150 Tdr. 6) Asnæs-Sogn, har 415 Tdr. 7) Asmindrup-Sogn, har 186 Tdr. 8) Viig-Sogn, har 592 Tdr. 9) Odde-Sogn, har 217 Tdr. 10) Høybye-Sogn, har 685 Tdr. 11) Ægebjerg-Sogn, har 430 Tdr. 12) Rørvig-Sogn, har 206 Tdr. 13) Hørve-Sogn, har 246 Tdr. 14) Grevinge-Sogn, har 484 Tdr.

Vi merke nu hvert Kirkesogn især:

1) **Nyekiøbings-Sogn**, som bestaaer af den Kiøbstæd Nyekiøbing. Nyekiøbing, en Søe-Handelsstad og Kiøbstæd, som har en god Havn, og driver temmelig god Søefart, Den er anlagt i det trettende Aarhundred, og har da været i Velmagt, eftersom den bekiendte Marsk Stig med sit Anhang norske Tropper plyndrede og afbrændte den; ligeledes leed den paa en anden Tid stor Skade af de engelske Søerøvere. Denne Kiøbstæd ligger 13 1/2 Miil fra Kiøbenhavn, 12 Mile fra Roeskilde, og en liden Miil fra Rørvig. Byen fattes en Skibsbroe; thi Vandet er dybt nok lige ind til Byen, og Ankergrunden er god; men Vahrene maae ud- og indføres paa Vogne til Baads, som siden føres videre ud til de for Anker liggende Skibe. Byen har en stor og anseelig Kirke. Byens Jorder ere efter Matrikullen 77 Tdr. 3 Skpr. 2, Alb. Hartkorn, og til Høveders Græsning 10 Tdr. 1 Skp. 1 Fkr., i alt 87 Tdr. 4 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb. Byens Magistrat er en Byefoged og Byeskriver. Market holdes her aarlig den 20 Junii og den 9. Oktober.

2) **Rørvig-Sogn** er Annexet til Nyekiøbings-Kirke. Dertil hører Rørvig, hvilken Bye har 24 Gaarde, 24 Huse; og ligger strax inden for Munden af Isefiorden paa den vestlige Side, og skal i Alderdommens Tider have været et Tilholdssted for Søerøvere, og derfor er kalden Røvervig. Kirken har et

høit Taarn, og ligger en halv Fierdingvei baade fra Byen og fra Stranden, og er et Sømærke for de Seilende. Toldboden, hvor alle Skibe, som gaae ind i Isefiorden, klarere for deres Ladninger, ligger paa den søndre Side. Rørvigs Skandse. Nakkebye, har 23 Gaarde, 1 Boel, 16 Huse. Nakkehoved, er den yderste Pynt af Ods-Herred ved Indløbet til Isefiorden.

3) **Holmstrup-Sogn**, er allerede anført ved No. 12 i Skippinge-Herred.

4) **Ægebjerg-Sogn**; dertil hører Kirkebyen Ægebjerg, som har 5 Gaarde, 3 Huse, foruden Præstegaarden, Degneboligen, Skolen, de Fattiges Pleiehuus. Ledstrup, har 7 Gaarde, 7 Huse. En Selveier-Mølle. Ulkerup, har 6 Gaarde, 1 Boel, 9 Huse. Underød, har 5 Gaarde, 6 Boel, 3 Huse. Gielstrup, har 3 Gaarde, 5 Huse. Hylkerup, har 16 Gaarde, 6 Huse. Braade, har 9 Gaarde, 2 Boel, 9 Huse. Abildøre, har 12 Gaarde, 3 Boel, 3 Huse. Frødstrup, har 2 Gaarde. Glostrup, har 10 Gaarde, 2 Huse. Ægebjerg-Kirke er anseelig, og ligger paa en høi Banke, tiener alle Seilende til et Sømærke baade i Kattegattet, saa og i Isefiorden. Paa Kirkegaarden kan man see Roeskilde-Domkirke, som ligger i lige Linie 6 Mile derfra. Ved Kongsøe og Hiermled sees to hedenske Begravelser. Af en Herregaard, Gidstrupgaard kaldet, i Friderik den Andens Tid, sees nu intet andet, end allene Voldstedet.

5) **Hørve-Sogn** er Annexet til Vallekilde-Kirke i Skippinge-Herred. Dertil hører Byen Hørve, som har 16 Gaarde, 14 Huse. Veilebye, har 13 Gaarde, 5 Huse.

6) **Asnæs-Sogn**; dertil hører Kirkebyen Asnæs, som har 18 Gaarde, 23 Huse. Aastofte, har 8 Gaarde, 8 Huse. Høve, har 19 Gaarde, 18 Huse, og et Tinghuus for Odsherred, hvor Draxholms-Birketing holdes om Fredagen. Tolsager, har 7 Gaarde, 3 Huse. Paa en Høi, Æster kaldet, kan sees Skagen i Jylland. Lammeholmene, beliggende i Lammefiorden, ere fem, og bruges allene til Græsning. Om Lammefiorden, som er en liden Arm af Isefiorden og skiller Ods-Herred fra Tudsens, er allerede meldet ved Udby-Sogn No. 1 i Tudse-Herred Pag. 170.

7) **Høybye-Sogn**; hvortil hører Kirkebyen Høybye, som har 15 Gaarde, 31 Huse. Nyerup, har 6 Gaarde, 13 Huse. Tingslemark, har 6 Gaarde,

2 Huse, Hundstrup, een Gaard, 3 Huse. Sonnerup, har 8 Gaarde, 11 Huse. Gudmandrup, har 11 Gaarde, 10 Huse. Steenstrup, har 10 Gaarde, 3 Huse. Holmstrup, har 6 Gaarde, 4 Huse. Lumbsaas, har 17 Gaarde, 13 Huse. Imellem de Byer Lumbsaas og Steenstrup findes to Kors, som af Bønderne altid holdes ved lige. Æbbeløkke, har 4 Gaarde. Staarup, har 9 Gaarde, 1 Boel, 9 Huse. Ubberup, har 6 Gaarde, 6 Huse. Klente, har 7, Gaarde, 4 Huse. Nyegaard; har 4 Gaarde, 1 Boel, 3 Huse. Huse af adskillige Navne, 7 Huse. Anneberg, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 49 Tdr. 3 Skpr. 1 Alb.; Skovskyld 1 Td. 3 Fkr. Tæt ved Gaarden paa den østre Side løber Isefiorden, hvor Skibe paa 1000 Tønder drægtige kan losse og lade. Ællingegaard, en Herregaard. Paa Ællingebierg sees Rudera af et Kapel, som der har staaet, medens Kirken var i Band, formedelst et, af Æbbes Døttre begaaet Mord paa deres Brødre. Ved Borrevangs Hestehauge sees Rudera af Æbbes Slot, og en liden Bygning kaldet Jomfruborg, hvor hans Døttre sad i Fængsel i 7 Aar. Her i Sognet ved Klint er anlagt et Kalk.- og Teglblænderie af Kastrups Fajancefabriks Eiere paa Amager; ja ogsaa aarlig udføres herfra en Deel Skibsladninger Leer til Sukkerformer, som føres bort til Fabriken paa Amager. Udi dette Sogn ere følgende fiskerige ferske Søer, nemlig: Høybye-Søe, Steenstrup-Søe, Klinte-Søe, TingslemarkSøe, Nyegaard-Søe, i hvilke fanges Mængde af Giedder, Aborrer, Skaller, Aal, etc.. Ligeledes maae ogsaa merkes Æbbeløkke-Bierg og Klinte-Bierg, som ere meget høie, og ligger vid Landets nordlige Strandkant.

8) **Odden-Sogn**, hvortil hører Overbye, som har 16 Gaarde, 6 Boel, 15 Huse. Yderbye, har 18 Gaarde, 9 Huse. Vestnordvest fra Yderbye ligger Oddens-Grube, er et høit, steilt og fra Stranden ubestigeligt Forbjerg, hvorfra kan sees Samsøe, Æbeltoft i Jylland, Hesseløe, etc. Uden for samme Forbjerg er det farlige Ods Rif, som stikker to Mile Nordvest ud i Havet, og er meget farligt for de Seilende. Paa nogle Søekort kaldes det Siælllands-Rif, af Siælllands-Odde, som er den yderste Pynt af Landet.

9) **Faareveile-Sogn**; dertil hører disse Byer: Faareveile, som har 12 Gaarde, 19 Huse. Stubberup, har 7 Gaarde, 12 Huse. Raarup, har 4 Gaarde,

3 Huse. Riisbye, har 4 Gaarde, 5 Huse. Ordrup, har 7 Gaarde, 8 Huse. Veddinge, har 16 Gaarde, 21 Huse. Dette Sogn ligger ved Stranden yderst i Ods-Herred.

10) **Draxholms Slotskirke** er Annexet til Faareveile. Slotskapellet er indviet Aar 1732, hvor Gudstienesten forrettes, men Ligene fra Draxholm føres til Faareveile-Kirkegaard. Draxholms-Slot har i fordum Tid været en gammel Fæstning, og er her forvaret adskillige Statsfanger. Det ligger ved Foden af et Bierg, at man derfra kan see Spirene paa Frideriksborg-Slot, 9 Mile derfra. Dets frie Hovedgaards-Hartkorn er 109 Tdr. Den ene Skov kaldes Fruerlund, og er indretet til Dyrehaue; og en anden Skov kaldes Kaalaaes.

11) **Grevinge-Sogn**, hvis Kirke tilhører Professorerne ved Universitætet. Dertil hører Kirkebyen Grevinge, som har 18 Gaarde, 6 Huse. Gunderstrup, har 11 Gaarde, 2 Boel, 5 Huse. Sneglerup, har 11 Gaarde, 4 Huse. Frenderup, har 2 Gaarde, 2 Huse. Pleierup, har 5 Gaarde, 2 Huse. Preilerup, har 7 Gaarde, 4 Huse. Holt, har 4 Gaarde, 2 Hust. Odstrup, har 6 Gaarde, 3 Boel, eet Huus. Herrestrup, har 7 Gaarde, 9 Huse. Ængelstrup, har 7 Gaarde, 2 Huse. Allerup, har 9 Gaarde, 4 Huse. Torrendrup, har 2 Gaarde, 1 Huus.

12) **Viig-Sogn**. Til dette Sogn hører Kirkebyen Viig, som har 16 Gaarde, 1 Boel og 29 Huse. Hønsinge, har 17 Gaarde, 1 Boel og 19 Huse. Sidinge, har 7 Gaarde, 3 Huse. Jyderup, har 11 Gaarde, 6 Huse. Bognes, har 3 Gaarde, eet Huus. Rude, har 4 Gaarde, 1 Boel, 3 Huse. Æskildstrup, har 5 Gaarde, 7 Huse. Kielstrup, har 9 Gaarde, 1 Boel, 7 Huse. Seierstrup, har 2 Gaarde, eet Huus. Kollekolde, har 5 Gaarde. et Huus. Lille Ængelbjerg, har. 6 Gaarde, 4 Huse. Ulstrup, har 3 Gaarde.

13) **Asmindrup-Sogn** er Annexet til Viig-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Asmindrup, som har 6 Gaarde, 1 Boel, 11 Huse. Svenninge, har 14 Gaarde, 2 Boel, 13 Huse. Brende, har 4 Gaarde, 2 Huse. Skastrup, har 3 Gaarde, 1 Boel, 2 Huse. Svenstrup, 1 Boel.

Under Draxholms-Amt og Herlighed henhører disse 3 Øer:

1. **Hesseløe**, en omflydt Øe, een Miil i Omkreds, beliggende i Kattegat 4 Mile fra Rørvig; denne Øe er ubeboet, men er begroet med Hesselskov og har god Græsning. Paa denne Øe er et Stutterie for de vilde, men kostelige Heste, og til den Ende føres paa visse Tider vrinske Heste eller Hingster derover til de vilde Hoppers Bedækkelse, da man ved Mikelsdags Tider fanger Føllene, og fører dem bort derfra.
2. **Inderøen**, en omflydt Øe, som bruges allene til Græsning for 100 Høveder.
3. **Langøe**, en mindre omflydt Øe, som ligeledes bruges til et mindre Antal Høveders Græsning. Disse to Øer ligge under Draxholms Slot.

Kilde: Nicolay Jonge,

Kongeriget Danmarks chorografiske Beskrivelse.

Kjøbenhavn 1777

Johan Rudolph Thieles Bogtrykkerie og paa hans Forlag, boende i store Helliggieststrædet No. 150

Side 180 – 185.